

Toruń 20. I. 2024

Dr hab. Michał Rygielski prof. UMK
Wydział Sztuk Pięknych
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu

Ocena: dorobku artystycznego, dzieła i rozprawy doktorskiej mgr Małgorzaty Zaremby, sporządzona w związku z wszczętym przez Radę Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie postępowaniem o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej - sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Temat rozprawy mgr Małgorzaty Zaremby: *REFLEKSJE ŚWIETLNE*.
Promotor rozprawy doktorskiej - prof. Piotr Smolnicki.

Studia i aktywność artystyczna.

Pani mgr Małgorzata Zaremba w latach 1997-2000 ukończyła 3-letnie studia zawodowe na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. W latach 2000 do 2003 kontynuowała studia II stopnia na tym samym Wydziale na kierunku Grafika. Uzyskując dyplom z wyróżnieniem i tytuł magistra sztuki w pracowni prof. Rafała Strenta.

Od 2007 do 2009 roku, kształciła się w zakresie arteterapia – sztuki plastyczne, na studiach podyplomowych na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Studia III stopnia odbyła pod kierunkiem prof. Piotra Smolnickiego w latach 2017 – 2021 na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Czteroletni okres studiów doktoranckich potwierdza załączona Kartą Przebiegu Studiów. Zgodnie z programem, oprócz zajęć teoretycznych w każdym semestrze doktorantka odbyła też Praktyki Dydaktyczne (łącznie 128 godzin – po 16 h w semestrze). W życiorysie Pani Małgorzata nie wspomina o pracy naukowo-zawodowej. Z opinii prof. Piotra Smolnickiego można ogólnie dowiedzieć się, że w ramach wspomnianych praktyk, Pani Małgorzata uczestniczyła w realizacji programu pracowni. Biorąc udział w przygotowaniu prac dyplomowych do obrony. Ponadto zajmując się swoją twórczością „wniosła istotną wartość artystyczną w całe oblicze pracowni”. Jej działania warsztatowe i prezentacje autorskie wpływały inspirująco na studentów w poszukiwaniu przez nich oryginalnych rozwiązań formalnych we własnych realizacjach.

Od zakończenia studiów magisterskich, Pani Małgorzata zajmuje się grafiką biorąc regularnie udział w konkursach i prezentacjach pokonkursowych. Załączona lista obejmuje około 30 wystaw zbiorowych w kraju i za granicą. Oraz dwie wystawy indywidualne – obie w Warszawie. Autorka zdobywa także nagrody i wyróżnienia biorąc udział w wystawach pokonkursowych.

Wspomniana lista wystaw świadczy o ciągłym działaniu i kontakcie z graficznym rzemiosłem. Grafika wraz z formalnymi środkami wyrazu jakie z sobą niesie, wydaje się być ulubionym polem działania artystki.

Biegłość warsztatowa, ułatwia formułowanie oryginalnej wypowiedzi dotyczącej podejmowanego tematu. Ponadto znajomość warsztatu/rzemiosła jest doskonałym fundamentem do działań eksperymentalnych z wykorzystaniem matrycy i sposobu jej traktowania w procesie twórczym.

Ocena części teoretycznej i artystycznej rozprawy doktorskiej

W pierwszej części dysertacji zatytułowanej *Inspiracje*, autorka w kilku zdaniach odnosi się do odwiecznej fascynacji zjawiskiem światła, jaka istnieje od czasów starożytnych do teraźniejszości. Przywołując płaskorzeźbę z XIV wieku p.n.e. przedstawiającą sceny adoracji Słońca przez Egipcjan, na której okrągły dysk symbolizuje słońce, a rozchodzące się od niego promieniście linie są wyobrażeniem światła, które to we wszystkich kulturach na przestrzeni lat miało i do dzisiaj ma, istotne znaczenie. Do zjawiska światła jako symbolu życia, ciepła, boskości, mądrości etc. można znaleźć odniesienia zarówno w religii jak i literaturze. Podobnie w sztuce dawnej jak i współczesnej w harmonii z innymi środkami wyrazu, światło stanowi ważny element formy, buduje nastrój, pośrednio lub bezpośrednio wchodzi w interakcję z twórcą, twórczym i odbiorcą.

W kolejnym punkcie zatytułowanym - *Założenia pracy doktorskiej*, autorka opisuje jak poruszany przez nią problem światła, który zawsze ją inspirował, wyewoluował w coś co tematycznie i formalnie przeniosła na pole swojej twórczości. Zamiar znalezienia własnego kodu i przełożenie osobistych doświadczeń kreacyjnych na grafiki, traktujące o pięknie światła stał się nadrzędnym celem, determinującym działanie w obrębie technik graficznych. Zarówno tych klasycznych jak i eksperymentalnych.

Tu także wstępnie opisane są zjawiska i właściwości światła, które zainspirowały artystkę do znalezienia adekwatnych rozwiązań na ich zinterpretowanie w sztuce. Ta interpretacja nie jest przypadkowa jest raczej wypadkową, połączenia wiedzy na wspomniany temat z osobistą intuicją i decyzją w doborze techniki i środków wyrazu.

Po określeniu założeń, i ogólnej informacji, że wszystkie sześć odsłon dzieła zatytułowanego *Refleksje świetlne* są zainspirowane: starożytnymi wierzeniami w boską moc słońca i współczesnymi teoriami o pochodzeniu i naturze światła, autorka w sześciu, nazwanych tak jak grafiki częściach tekstu, odnosi się do każdej pracy.

Nadane im tytuły to: *Spektrum, Rozprzestrzenianie, Nadfiolety, Podczerwienie, Epitafium dla światła i Portret promienia*.

W opisach ogólnie, Pani Małgorzata odnosi się do zagadnień artystycznych i technologicznych. Omawia poszczególne formalne zabiegi przypisując im konkretne nawiązania do zjawisk związanych z naturą i właściwościami światła. Opis dotyczy też treści, zawartej w niektórych pracach. W większości nawiązują one do symbolicznego portretu Atona, i tak: *Spektrum* - ukazuje jego współczesne piękno, *Nadfiolety* - to wyobrażenie jego groźnego oblicza, mającego moc unicestwienia, w *Podczerwieniach* natomiast, przez ciepło objawia się dobra strona natury słonecznego bóstwa, które czeka nieuchronne odejście w niebyt poprzedzone długotrwałą agonią w monumentalnym *Epitafium dla światła*.

Tylko w ostatniej pracy zatytułowanej *Portret promienia*, źródła inspiracji są nieco inne. Praca jest odpowiedzią na utwór muzyczny Gerarda Griseya, noszącego tytuł *Czerń gwiazdy*, powstałego w wyniku współpracy kompozytora z astronomami w wyniku której światło emitowane przez pulsary udało się przetransponować na dźwięki i wykorzystać w wspomnianej kompozycji.

W treści pojawiają się też informacje opisujące fizyczne właściwości światła. Ten naukowy wątek opisu, który w kontekście artystycznej wypowiedzi jest pretekstem do wyboru, przez autorkę, sposobu kreacji i użytych środków, nie jest przesadnie rozbudowany, gdyż autorka nie jest naukowcem. Nie bada ona fizycznego zjawiska światła, przyrządami do tego przeznaczonymi i nie mierzy jego właściwości dotyczących np.: długości fali, rozszczepienia wiązki, interferencji, polaryzacji, absorpcji etc.

Jako twórczyni zachwycona fenomenem fizycznego zjawiska, czerpie z niego inspirację wypracowując osobisty sposób wypowiedzi na jego temat. W przedstawianych grafikach koncentruje się głównie na przełożeniu fascynacji światłem, wiedzy o nim i jego zachowaniu, na wartości artystyczne.

Dopasowanie działań warsztatowych, poprzez wybory: użycia trzech technik graficznych i monotypii, sposobu przygotowania matrycy, koloru farby i papieru. Decyzje dotyczące stosowania eksperymentalnych doświadczeń, takich jak: użycie jako matrycy naturalnej faktury linoleum, połączone z drukiem z taśmy pokrytej korundem, nawarstwianie tych nadruków, stosowanie „metalicznego pigmentu” i wody w druku na „mokrych” odbitkach, dla uzyskania efektów, spójnych i naturalnych z przedstawianym wyobrażeniem. Operowanie linią i aplą. Różnicowanie wymienionych środków: jasnością, kolorem, grubością, intensywnością, rodzajem krycia etc.. Stosowanie otwartej kompozycji oraz harmonijne zestawienie wymienionych wartości w pracach graficznych Pani Małgorzaty nie jest przypadkowe i świadczy o jej warsztatowej biegłości w czerpaniu adekwatnych zasobów dla przedstawienia graficznie dotykanego zagadnienia. Wynik jest świadectwem na warsztatową sprawność i intuicję twórczą oraz swobodę w formułowaniu przekazu wizualnego.

Przedstawione dzieło jest indywidualną, autorską, oryginalną interpretacją poruszanego tematu. Posługując się środkami warsztatu grafiki artystycznej, autorka wypracowała własny sposób przedstawienia, wprzegając w proces twórczy, klasyczne techniki płasko, wklęsło i wypukło druku, które wzbogaciła o elementy autorskiej kreacji.

W części nazwanej *Podsumowanie prac*, pojawia się definicja promienia i odniesienie przez to do cienkich prostych linii, które w większości grafik wchodzących w skład dzieła są elementem dominującym i rodzajem wspólnego mianownika tych kompozycji.

Ważnym elementem wypełniającym ten rozdział jest opis sposobu kreacji i dialogu z materiałem graficznym jaki prowadzi autorka. Ten wynik intuicyjnego działania w kontekście reakcji na efekt użytych środków tak aby jak najbardziej oddać naturę zjawiska, o którym chce opowiedzieć. Tu ujawnia się działanie grafika tworzącego prace z wielu matryc, nie powstającą do projektu, wycinaną i odbitą, ale budowaną w procesie reakcji na sytuację graficzną, powstałą w wyniku działań na „żywej tkance”. Ten element kreacji jest szczególny bo wymaga on oprócz doświadczenia i intuicji w doborze środków także decyzji o zakończeniu tego działania.

W kolejnej części zatytułowanej *Odniesienia* przywołane zostały realizacje artystów, którzy „za pośrednictwem swojej sztuki próbują opowiedzieć o pięknie zjawisk fizycznych i ich wpływie na postrzeganie i rozumienie przez nas świata”

W *Epilogu*, który kończy całą część opisową, Pani Małgorzata przeciwstawia: kojący obraz nocnego nieba z niepokojącym, „rozpaczliwym tańcem fotonów” wyrrywających się z tarczy zdeformowanego słońca. Ta ambiwalencja dotycząca odczuwania różnych „kształtów” w anatomii światła i związane z tym emocje, może być zaczynem do kolejnych realizacji graficznych, które autorka podejmie w kontekście przeżytych doświadczeń.

Podsumowanie

Praca doktorska mgr Małgorzaty Zaremby – *Refleksje świetlne* to intuicyjnie budowany przekaz artystyczny, gdzie każdy element realizacji wynika z wrażliwości, dojrzałości przemyśleń oraz z biegłości warsztatowej autorki. Analizując dostarczony materiał dokumentacyjny i opis doktoratu oraz opinię Promotora prof. Piotra Smolnickiego, uważam że wniosek o wszczęcie postępowania doktorskiego dla mgr Małgorzaty Zaremby jest uzasadniony.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dostarczoną dokumentacją zawierającą: oprócz dokumentów potwierdzających wykształcenie, rozprawę doktorską - *Refleksje świetlne* - tekst i reprodukcje prac, *Portfolio* - dokumentujące dorobek artystyczny, życiorys, odpis dyplomu, opinię promotora etc. rozważając kwalifikacje kandydatki, stwierdzam, że spełnia wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.). Wszystkie wymagane elementy oceny, uzasadniają przyznanie Pani mgr Małgorzacie Zarembie stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Z takim wnioskiem zwracam się do Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

